

Således oplyst om bæredygtighed og science i dagtilbud

Stig Broström og Thorleif Frøkjær: Pædagogik for bæredygtighed og science i dagtilbud.

Samfundslitteratur.

Udgivet 12. august 2021.

Peter Hornbæk Frostholt

Don't judge a book by its cover, lyder en ofte anvendt floskel. Dette måtte min toårige søn nu også, med noget omvendt fortegn, erfare, da jeg modtog Stig Broströms og Thorleif Frøkjærs *Pædagogik for bæredygtighed og science i dagtilbud* til anmeldelse. Forsiden er præget af en bamse, en bold og andet legetøj i gule og orange nuancer. Han åbnede bogen og måtte efter få sekunder erkende: *Ikk' nogen billeder i!* Der er nu billeder i bogen, men så langt nåede han ikke. Målgruppen er nu nok også i stedet drengens pædagoger og hans storebrors lærere, der i denne bog får mulighed for at fordybe sig i både teoretiske indstik og inspirationer og konkrete modeller til planlægning og udførsel af en bæredygtighedens pædagogik i praksis. Det vidste jeg dog ikke, før jeg havde læst den, idet bagsiden nær havde fået mig til at udsætte netop læsningen med sine normative og generaliserende udsagn om børn: ”Børn er nysgerrige og læreivrige”, ”De synes det er sjovt at affaldssortere, og de bliver forargede, når de finder plastikaffald i skov og på strand”. Jeg kiggede lige hurtigt på mine egne børn. ”Synes I? Gør I?”, tænkte jeg.

Der hænger et enormt banner på frontgavlen af min arbejdsplads, Pædagoguddannelsen i Ikast. Det fortæller, at 20.000 studerende arbejder med bæredygtighed, og at man hos os kan lære at tænke cirkulært. Jeg synes af og til, at vi bliver fois gras-fodret med gode intentioner og aktualitetspædagogik. Bæredygtighed er et af de begreber, der er her, der og alle vegne. Jeg omfavner det, men håber ikke det kommer til at skygge for andre lige så vigtige pædagogiske felter. ”Får dit barn natur nok?”, fortæller et andet banner, som jeg af og til kører forbi og studser over i forbifarten. Bogtitlen, synes jeg, desværre indgyder til at tænke lidt i samme baner. Men jeg blev positivt overrasket, da jeg påbegyndte læsningen, for bogen er netop hverken prædikende eller udskammende, angstinducerende eller dommedagspåberåbende. Bogen er faktisk en bog om meget mere, og som med sine filosofiske indstik og bagkant har meget mere på hjerte, end titlen måske antyder. Vi hører blandt andet om dannelses- og legeteorier, og får lykkeligvis at vide, at bæredygtighed handler om meget

mere end miljø- og klimadagsordener. Det handler eksempelvis også om social bæredygtighed.

Bogens andet kapitel indleder også med en historisk forankring af bæredygtighedsbegrebet i 1970'erne, før tredje kapitel finder udspringet for pædagogik for bæredygtig udvikling forankret hos Aristoteles med forskellige forædlinger op gennem tiden hos Rousseau, Pestalozzi og Fröbel. Det er sådanne nedslag som klæder bogen og de indblik og udsyn, man efterlades med. Man kunne foranlediges til at tro, at bogen måske ville blive flagrende og usammenhængende med sine afstikkere fra antikkens Grækenland til sin reference til Ternet Ninja langt senere, men det klæder at tilbyde både tyngde og kulør til et felt, der ellers i visse kredse og på overskriftniveau gerne vil tale i absolutter. Og det med en noget skinger klang. Denne bog er langt fra skinger og ringer helt anderledes. Den vil, som beskrevet i indledningen, gøre noget ved den relationskrise mellem menneske og natur, som bliver til klima- og opvarmningskriser på voksensprog. Den vil vise og argumentere for pædagogiske handlinger, der bidrager til børns indsigter på området, og som på samme tid lægger en dæmper på klimaangsten og inviterer til handling. Det lyder lovende, allerede på første side, synes jeg.

Bogens afslutning åbner med at slå fast, at en bæredygtighedens pædagogik selvsagt må være både normativ og partisk. Tja, tjo. Jeg ved ikke, hvor tydeligt jeg kan se det selvsagte, men jeg synes nu, at bogen igennem især sine midterste kapitler har gjort sig umage for at være tydelig i sin faglige, saglige, videnskabeligt forankrede argumentation. Dernæst lyder opfordringen til at skele til dagtilbudsbørnernes psykiske robusthed i forhold til, hvordan man introducerer dem for diverse udfordringer og kriser. Man kunne i et aktualitetsperspektiv opfordre til det samme i denne corona-tid. Det er derfor, at man som praktiker, med reference til Freire (hvem ellers!?) opfordres til at stå på vagt for en optimismens og håbets pædagogik, som modsvar til den pessimisme, som upåagtet kan opstå i kølvandet på de konfrontationer, der følger med at tale om og handle i bæredygtighedsudfordringer i hverdagens pædagogik. Denne håbets pædagogik, hvordan den så end praktiseres, er nok også nødvendig for at indgyde den ansvarsfuldhed og dannelse i børnene, som det kræver for at kunne tage livtag med en så tilsyneladende uoverkommelig opgave, som vi efterlader dem og fremtiden.

Børnene tilhører nemlig fremtiden, skriver forfatterne. Jeg undrer mig over, om det er med vilje, at man har omskrevet, *fremtiden tilhører børnene*. For hvordan kan børnene tilhøre fremtiden? Bogens argument er vel netop at vi, børnene, deres pædagoger, os alle sammen, kan tænke og forme en (ny) fremtid sammen? Det kan være, at en finurlig leg med ord er gået hen over hovedet på denne læser. Jeg forstår dog, at vi forråder børnene, hvis vi ikke lader dem blive bevidste om natur og bæredygtig udvikling, som forfatterne skriver. Her rammer vi hovedet på normativitetssømmet.

Vi skal gennem social interaktion og fælles interaktion skabe optimistiske og bæredygtige handlinger, skriver forfatterne. Så bliver børnene både handlekompetente og fremtidsoptimistiske – bare spørg Karsten Schnack, lader forfatterne os forstå. Det virker umiddelbart ikke så svært. Jeg tillader mig nu alligevel at være lidt kritisk og tilbageholdende overfor disse lidt umiddelbare løsninger. Jeg ved godt, at forfatterne på ingen måde tilbyder klare svar eller andre former for quick fixes. Jeg savner bare lidt nuancer her til sidst i bogen, som ellers er så god, netop på grund af sine nuancer. Bogen afrundes nu med en ret romantisk reference til David Attenborough, som trods et langt liv med mange sørgelige konfrontationer med menneskets ødelæggelser, stadig kan se et håb. Det er et sådant håb, som forfatterne også ser kan spire, blomstre og føre til konkrete handlinger – hvis altså vi, kollektivt i den pædagogiske verden, omfavner en pædagogik for science og bæredygtighed i dagtilbud.

Bogen er velskrevet og derfor letlæselig og jonglerer fint med både abstrakte filosofiske og teoretiske ideer og perspektiver samt konkrete og af og til sanselige beskrivelser af praksis til inspiration. Bogens titel gør, at jeg ikke selv ville have samlet den op men overladt den til de af mine kolleger, som går op i natur og udeliv, innovation og samskabelse. Broströms navn alene ville måske have fået mig til genoverveje. Nu er jeg glad for, at jeg gjorde det. Jeg kan nu tale nuanceret med i debatten fra et fagligt oplyst grundlag. Det gør en god bog.

Peter Hornbæk Frostholt, Lektor, VIA Pædagoguddannelsen